

Stockholm den 31 augusti 2022

Remissyttrande över betänkande Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel (SOU 2022:19) – dnr Ju2022/01563

1 OM CENTRUM FÖR RÄTTVISA

- 1.1 Centrum för rättvisa är en ideell och oberoende stiftelse med uppdrag att värna enskildas grundläggande fri- och rättigheter genom rättsprocesser, utbildning och opinionsbildning. Som ett led i detta avger Centrum för rättvisa remissyttranden över lagförslag som kan påverka enskildas grundläggande rättigheter.
- 1.2 Centrum för rättvisa har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på förslagen i betänkandet Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel (SOU 2022:19). Med anledning av detta får stiftelsen anföra följande.

2 INLEDANDE SYNPUNKTER

- 2.1 Utredningens förslag innebär ökade risker för oproportionerliga intrång i den personliga integriteten: Hemliga tvångsmedel föreslås få användas i större omfattning, på mer ingripande sätt och riktat mot fler personer, med svagare anknytning till brottsutredningen.

- 2.2 Centrum för rättvisa har stor förståelse för att behovet av användandet av hemliga tvångsmedel kan förändras över tid och att behovet av en effektiv brottsbekämpning idag är stort. Samtidigt är upprätthållandet av rättsstatens principer och skyddet för individens fri- och rättigheter särskilt viktigt när det ställs krav på ökade intrång i dessa värden.
- 2.3 Centrum för rättvisa vill därför uppmana till viss försiktighet i att utöka möjligheterna till användning av hemliga tvångsmedel. När gränsen för vilka intrång staten accepterar väl har förskjutits har det historiskt visat sig vara svårt att vrida tillbaka klockan. En effektiv brottsbekämpning måste kunna uppnås och kombineras med ett effektivt skydd för enskildas rättssäkerhet och grundläggande fri- och rättigheter.

3 DET KRÄVS EN FÖRDJUPAD ANALYS AV FÖRSLAGENS FÖRENLIGHET MED EUROPAKONVENTIONEN

- 3.1 Centrum för rättvisa vill betona vikten av en ingående analys av förslagets förenlighet med Europadomstolens praxis gällande Europakonventionens innebörd och noterar ett antal brister i utredningens överväganden i det avseendet.
- 3.2 Den första bristen är att utredningen inte har redovisat någon analys av förslagets förenlighet med de minimikrav som Europadomstolen har ställt upp för att förhindra missbruk av regler om hemliga tvångsmedel, de så kallade Zakharov-kriterierna (se *Roman Zakharov v. Russia* [GC], no. 47143/06, ECHR 2015). Utredningen nämner minimikraven i avsnitt 3.2, men det saknas en redogörelse för hur utredningens förslag

förhåller sig till dessa. Det är därför svårt att bedöma i vilken mån utredningen har beaktat kraven i sin analys.

3.3 Den andra bristen är att målen *Centrum för rättvisa v. Sweden* [GC], no. 35252/08, 25 May 2021 och *Big Brother Watch and Others v. the United Kingdom* [GC], nos. 58170/13 and 2 others, 25 May 2021, överhuvudtaget inte nämns i utredningen. Fallen avgjordes av Europadomstolens stora kammare i maj 2021 och är de senaste avgörandena från Europadomstolen om hemlig övervakning, om än i en annan kontext. Dessa avgöranden talar för att Europadomstolen i vissa avseenden har skärpt kraven för att regler om hemlig övervakning ska leva upp till konventionens krav. Detta genom införandet av kravet på ”end-to-end safeguards”, det vill säga att det måste finnas robusta rättssäkerhetsgarantier från det att beslut om övervakning fattats till dess övervakningen är avslutad. Det är en brist att utredningen helt saknar analys av om de föreslagna åtgärderna lever upp till de krav som följer av dessa avgöranden.

3.4 Den tredje bristen är att utredningen inte har beaktat att en åtgärd kan utgöra ett oproportionerligt ingrepp i den personliga integriteten, även om den utgör ett effektivt verktyg för brottsbekämpning. I proportionalitetsbedömningen har utredningen motiverat de utökade ingreppen i den personliga integriteten med att det finns ett ökat behov av hemliga tvångsmedel. Utredningen har däremot inte uppmärksammat att Europadomstolen tidigare framhållit att en åtgärd kan vara oproportionerlig i förhållande till ingreppet i den personliga integriteten även om den är oundviklig för att utreda och bekämpa

brott (se *S. and Marper v. the United Kingdom* [GC], nos. 30562/04 and 30566/04, §§ 115–125, ECHR 2008).

- 3.5 Centrum för rättvisa efterfrågar sammanfattningsvis en mer ingående analys av förslagets förenlighet med Europadomstolens praxis i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Som ovan,

Fredrik Bergman

Chef för Centrum för rättvisa

Föredraget av juristerna Erica Wide och Alexander Ottosson